

кредитно-модульною системою, то, спираючись на теоретичні положення про закономірності цього процесу, можна говорити, що вона успішно відбувається, а отже, формується адаптивність студентів, яка гарантуватиме готовність до будь-яких змін умов нашого життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аграшенков А. Психология на каждый день. Советы, рекомендации, тесты. / Аграшенков А. – М. : Вече, АСТ 1997. – 480 с.
2. Богданова І. М. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / І. М. Богданова – К. : Знання, 2008. – 343 с.
3. Болонський процес : документи / [укл. : З. І. Тимошенко, А. М. Грехов, Ю. А. Гапон, Ю. І. Палеха]. – К. : Знання, 2004 – 500 с.
4. Малкина-Пых И. Г. Психосоматика / И. Г. Малкина-Пых. – М. : Эксмо, 2008. – 1024 с.
5. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. / [за ред. А. В. Семенової]. – К. : Либідь, 2007. – С. 320.
6. Рабочая книга психолога. Технология эффективной профессиональной деятельности : пособие для специалистов, работающих с персоналом. М., 1996. – 397 с.
7. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты : учебное пособие. / Д. Я. Райгородский – Самара : Изд-во Дом “Бахрах”, 1998. – 672 с.

УДК 371.3:371.14

А.О. Опарій

Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

УПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ПРІОРИТЕТНОЇ ФОРМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті обґрунтовується необхідність упровадження дистанційного навчання та дидактичного забезпечення дистанційних курсів у систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників в інститутах післядипломної педагогічної освіти.

В статье обосновывается необходимость внедрения дистанционного обучения и дидактического обеспечения дистанционных курсов в систему повышения квалификации педагогических работников в институтах последипломного педагогического образования.

The article deals with the necessity of distance learning's introduction and with the necessity of distance courses' didactic support in the system of the pedagogical staff's qualification improvement in the Postgraduate Pedagogical Education Institutes.

У 90-х роках ХХ століття постала нагальна потреба у забезпеченні неперервного доступу представників усіх вікових категорій до освітніх послуг. Сучасна система професійної освіти усе більше відстає від технологічних змін, а підготовка спеціалістів займає значно більше часу, ніж зміни, які відбуваються в технологіях. Саме тому розв'язанням цієї **проблеми** стало впровадження дистанційної освіти не лише в систему навчання у вищих навчальних закладах, але й в інститутах післядипломної педагогічної освіти.

Дистанційна форма навчання в Україні найбільш ефективно реалізується як модель очно-дистанційної форми навчання. Співвідношення очного та дистанційного компонентів навчального процесу приблизно однакове, що дає змогу слухачам безболісно адаптуватися до умов навчання за дистанційними технологіями. Але у “чистому вигляді” дистанційне навчання не функціонує в належній формі на території України, бо передбачає очний етап навчання з відвідуванням вищих навчальних закладів, тоді, як за кордоном навчання відбувається дистанційно без очного відвідування ВНЗ [4, 95].

Аналіз педагогічних досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що протягом XX – XXI ст. в Україні робляться окремі спроби розв’язання проблем дистанційної освіти вченими (М.Ю. Акадамія, С.В. Антощук, А.А. Аханян, В.О. Гравіт, Н.І. Клокар, Л.Л. Ляхоцька, В.В. Олійник, Є.С. Полат, П.Ф. Стефаненко, П.М. Таланчук, В.Л. Шевченко та ін.).

У своїх наукових працях автори зосередили увагу на організаційних питаннях та питаннях апаратного забезпечення передавання інформації. Поза увагою залишаються досягнення зарубіжних університетів щодо змін у структурі дистанційного навчального процесу та проблеми розроблення нових методологічних підвалин і методик навчальних дисциплін. Отже, одне з головних завдань упровадження дистанційного навчання в систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників полягає не лише у створенні нових навчальних матеріалів і програм, але й в організації якісного дидактичного забезпечення дистанційних курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Таким чином, головну увагу потрібно зосередити як на змістовній частині курсів, так і на підготовці вищеназваних категорій освітян до роботи в нових умовах. Зазначена проблема зумовлює **актуальність статті**.

Мета статті полягає у розкритті необхідності впровадження дистанційного навчання для якісного та зручного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у комп’ютерно орієнтованому середовищі.

У зв’язку з широкою комп’ютеризацією нашого життя, появою глобальних комп’ютерних мереж|сітей| і баз даних постає необхідність доповнення традиційного підходу до підвищення кваліфікації вчителя|учителя| використанням багатих можливостей|спроможностей| сучасних технологій електронного навчання.

Згідно з визначенням В.Л. Шевченко: “Дистанційне навчання – головна форма дистанційної освіти, основою якої є інформаційно-навчальне

середовище, побудоване на широкому використанні комп'ютерно орієнтованих педагогічних технологій, телекомунікаційних та програмно-технічних засобів, що створюють умови для однакового доступу до національних і світових освітніх ресурсів, діалогового спілкування учасників навчального процесу незалежно від їх розташування у просторі й часі" [5, 35]. Головними елементами системи дистанційного навчання, які підлягають критеріальному оцінюванню, є комп'ютерно орієнтовані електронні дидактичні засоби, програмно-інструментальні комплекси, комп'ютерні технічні засоби, споживачі освітніх послуг, а також ті, хто надає ці послуги. Для кожного окремого елемента розробляються оцінні критерії і методи оцінювання.

Ті, які вчать, – “це різні категорії педагогічного складу: викладачі, вчителі, методисти, лаборанти, інші, головним змістом діяльності яких є розробка комп'ютерно орієнтованих, професійно орієнтованих й особистісно орієнтованих дидактичних матеріалів, через які реалізується головна функція дистанційного навчання” [5, 24]. Ті, які вчаться, – “це всі категорії користувачів освітніх послуг, головним змістом діяльності яких є самостійна робота з дистанційно наданим дидактичним матеріалом у зручному і технічно обладнаному місці” [5, 24].

Тому як викладачу-координатору, так і слухачу дистанційних курсів у комп'ютерно орієнтованому середовищі необхідно засвоїти певні необхідно знання і вміння, щоб використовувати інструменти та ресурси e-learning, яке досить поширене за кордоном. |

Для того щоб реалізувати дистанційне навчання та впровадження дистанційних курсів в інститутах післядипломної педагогічної освіти, необхідно організувати комплекс викладання навчального матеріалу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Дидактичний підхід до побудови електронних програмно-педагогічних засобів стверджує викладача як головну фігуру навчального процесу. При цьому викладачу дається можливість використання свого необмеженого багажу методичних підходів і знань з предмета для побудови стратегічного плану навчання; викладач може орієнтувати навчальний матеріал для різних категорій підвищення кваліфікації, тим самим реалізуючи особистісно орієнтований підхід до побудови навчання [2, 15].

Дистанційна форма навчання потребує комп'ютерно орієнтований дидактичний матеріал, який зосереджений у віртуальному навчальному

середовищі. Дуже поширеною є програмна навчальна оболонка Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) [4, 245]. Вона дає змогу розкриття змісту навчального предмета, пропонує комплекс тестів, практичних завдань, тренувальних вправ, лабораторних, контрольних, екзаменаційних і залікових робіт, розробки методичних рекомендацій до викладеного матеріалу тощо.

В електронній оболонці Moodle можна створити дистанційний курс, що є “інформаційним продуктом, достатнім для забезпечення дистанційного навчання за окремою навчальною дисципліною” [2, 16].

Сучасний дистанційний курс має ґрунтуватися на таких концептуальних педагогічних положеннях:

1. Самостійна пізнавальна діяльність педагогічних працівників у систем підвищення кваліфікації.

2. Гнучка система освіти, що дає можливість набувати знань незалежно від місця, простору і часу, оволодівати засобами пізнавальної діяльності.

3. Можливість комунікації з викладачами та між слухачами.

4. Система контролю за засвоєнням знань, уміння застосовувати їх у різних проблемних ситуаціях, систематичний характер вивчення, зв'язок матеріалу з практикою і життям.

Саме індивідуальна розробка дистанційних курсів кожним викладачем є|з'являється| пріоритетним напрямом діяльності у сфері дистанційного навчання|. Вони відрізняються від очних оригінальністю методики подачі матеріалу, втіленої відповідно до новітніх тенденцій комп'ютерно орієнтованого навчання. А висока інтерактивність та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс роблять курси у платформі Moodle цікавими і зручними для засвоєння.

Під час створення дистанційного курсу враховується принцип модульності, тобто кожна його частина є тематично завершеною, містить елементи навчально-методичного комплексу і за рахунок цього може легко оновлюватися|оновляти|. Дистанційний курс включає тільки ті матеріали, які безпосередньо реалізують його завдання і є максимально змістовними.

Безперечно, новітні технології роблять| дистанційне навчання максимально зручним засобом самонавчання. У цій системі викладач є автором електронного курсу, що надається вчителю через систему Internet у вигляді електронного посібника. Саме він розробляє тестові завдання та питання для самоконтролю, практичні завдання, ситуаційні моделі до теми тощо. Кожен автор навчального

курсу зазвичай стає тьютором, координатором]: відповідає на запитання слухачів, спілкується через чат, форум, пошту, перевіряє виконання практичних завдань], тестів, підсумкових робіт тощо. Крім того, він постійно аналізує запитання, що ставляться, і працює над покращенням матеріалів, а отже, викладач самостійно розподіляє свій час у навчальному процесі.

Роль викладача в дистанційному навчанні помітно видозмінюється – не тільки збільшується навантаження, але й посилюються вимоги до рівня його кваліфікації. Наприклад, коли викладач створює лабораторні роботи спільно із програмістами і дизайнерами, від нього вимагають глибше знання можливостей інтернет-технологій.

Таким чином, насичення дистанційного курсу різними діяльними елементами дозволить організувати навчання на дуже високому рівні. Безумовно, що до цього мова йде про повноцінні курси дистанційного навчання, в яких дуже важливу роль відіграє тьютор. Так, наприклад, у платформі Moodle одна з основних можливостей викладача (якщо є всі необхідні права) – редагування курсу: додавання, видалення, переміщення ресурсів, головних елементів, блоків.

Проблема навчання викладачів сучасних комп'ютерно орієнтованих методик є дуже актуальною. Спостерігається психологічна проблема. Тому інститути підвищення кваліфікації повинні забезпечити навчально-методичну підготовку викладацького складу до розробки дистанційних курсів та роботи в оболонці Moodle.

Не можна стверджувати, що неможливо нічого навчитися, читаючи тексти з екрана або переглядаючи чи прослуховуючи лекцію. У процесі дистанційного навчання система курсів моделюється та будується так, щоб слухач вивчав матеріал систематизовано й поетапно, перевіряв свої знання за допомогою тестуючих елементів.

Для успішного розвитку дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації необхідно враховувати основні принципи роботи в дистанційному режимі. Як найбільш істотні відзначимо такі : система не повинна бути статичною; необхідно формувати пізнавальну мотивацію між слухачами та викладачами курсу у процесі підвищення кваліфікації через мережу Інтернет; в основі навчання повинен бути комп'ютерно орієнтований підхід; сприяння розвитку самостійного навчання; забезпечення швидкого зворотного зв'язку; ефективне використання часу; досягнення кінцевого результату.

Система дистанційного навчання в Moodle є якісною умовою забезпечення дистанційного підвищення кваліфікації, бо дозволяє реалізувати всі основні механізми спілкування: перцептивний (відповідає за сприйняття один одного); інтерактивний (відповідає за організацію взаємодії); комунікативний (відповідає за обмін інформацією).

Процес дистанційного навчання має низку переваг, що дозволяють реалізувати основні методичні принципи: величезний мотиваційний потенціал, конфіденційність, більший ступінь інтерактивності навчання, ніж робота в аудиторії, відсутність “страху припуститися помилок”, можливість багаторазових повторень досліджуваного матеріалу, модульність, динамічність доступу до інформації, доступність, наявність постійно активної довідкової системи, можливість самоконтролю, відповідність принципу особистісно орієнтованого навчання, індивідуалізація, забезпечення наочності та багатоваріантність подання інформації.

Усі перераховані властивості дистанційного навчання допоможуть вирішити одне з основних завдань сучасного навчання – формування комунікативної та комп’ютерно орієнтованої компетенції за допомогою мережі Internet у суб’єктів навчання.

Висновки. Сьогодні|нині| дистанційне навчання не може повністю замінити очне, хоча, мабуть, із часом ситуація зміниться. Адже програмне забезпечення безупинно розвивається, поліпшується якість зв’язку і його розповсюдження по території України. Дистанційна форма навчання легко впроваджується в навчальний процес у системі підвищення кваліфікації, при цьому дозволяє заощаджувати час і кошти слухача та посилює інтерес педагогічних працівників до процесу пізнання новітніх технологій в освіті.

Рівень підготовки педагогічних кадрів у комп’ютерно орієнтованому середовищі – це один з елементів забезпечення якісного викладання та навчання. Тому подальша реалізація дистанційного навчання має бути зосереджена на впровадженні в обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти новітньої форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників із якісним дидактичним забезпеченням. Щоб дистанційне навчання було ефективним, необхідно, по-перше, підготувати висококваліфікований викладацький склад, здатний працювати зі слухачами у дистанційному курсі, по-друге, забезпечити слухача оновлюваною навчально-методичною допомогою, урахувавши те, що курси мають бути повними, цікавими,

пізнавальними, якісними для сприйняття; по-третє, організувати зворотний зв'язок, можливість on-line дискусій, консультацій з викладачами та обміну інформацією з колегами-слухачами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антошук С. Впровадження дистанційного навчання в освітню діяльність інститутів ППО / С. Антошук // Післядипломна освіта в Україні. – 2004. – № 1. – С. 101–105.

2. Клокар Н. І. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у контексті проектування програмно-педагогічних засобів / Н. Клокар, В. Шевченко // Післядипломна освіта в Україні. – К., 2007. – № 1. – С. 12 – 17.

3. Овчарук, О. В. Концептуальні підходи до застосування технологій відкритої освіти та дистанційного навчання у зарубіжних країнах та їх роль у процесах модернізації освіти / О. В. Овчарук // Інформаційні технології і засоби навчання : збірник наукових праць / Інститут засобів навчання АПН України; [за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука]. – К. : Атіка, 2005. – С. 222 – 231.

4. Смирнова-Трибульська Є.М. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE: теоретичний і практичний аспект / Є.М. Смирнова-Трибульська // Інформаційні технології в освіті. – 2008. – Вип. 1. – С. 145–154.

5. Шевченко В. Л. Дидактичні основи дистанційної освіти // Основи дидактичного проектування комп'ютерно орієнтованих навчальних комплексів для дистанційної освіти : науково-методичний посібник / В. Л. Шевченко. – Біла Церква : КОІПОПК, 2008. – С. 24 – 47.

6. Шуневич Б. Обґрунтування наукової термінології з дистанційного навчання [Електронний ресурс] / Б. Шуневич // Вісник Нац. ун-ту "Львів. політ.". – 2003.– № 490. – С. 95 – 104. – Режим доступу до журн.:

http://lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyk490/TK_wisnyk490_shunewych.html

УДК 378.147.261–057.875

Т.М.Плохута

Сумський державний університет

НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТЕСТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

В цій статті досліджується генеза одного з основних методів педагогічної діагностики – тестування. Розкривається наукова сутність тестової технології та її переваги над такими традиційними методами контролю як усне та письмове опитування. Детально досліджуються такі якісні характеристики тестів як валідність, об'єктивність та надійність; наведена класифікація тестів та тестових завдань.

В этой статье исследуется генезис одного из основных методов педагогической диагностики - тестирования. Раскрывается научная сущность тестовой технологии и ее преимущества над такими традиционными методами контроля как устный и письменный опрос. Детально исследуются такие качественные характеристики тестов как валидность, объективность и надежность; представлена классификация тестов и тестовых заданий.

In this article the genesis of one of the main methods of pedagogical diagnostics - testing is researched. The scientific essence of the testing technology and its advantages over other traditional methods of control (oral and writing control) are described. Such qualified characteristics of tests as validity, objectiveness, and reliability are examined in details; the tests and tasks are classified in this article.